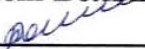

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ**

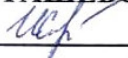
ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Гарант освітньої програми
Анастасія Большакова**

_____ 2020 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Проректор з
навчальної роботи
Інна СТАШЕВСЬКА**

_____ 2020 р.

**Силабус
навчальної дисципліни**

« ПАТОПСИХОЛОГІЯ »

Освітня програма — Психологія

Спеціальність — 053 Психологія

Галузь знань — 05 Соціальні та поведінкові науки

Ступінь вищої освіти — бакалавр

Харків - 2020

Силабус склала
кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки
Первозна Тетяна Олексіївна

Силабус затверджено на засіданні кафедри психології та педагогіки,
протокол № 2 від « 21 » серпня 2020 р.

Голова групи забезпечення
д.психол.н., професор

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Завідувач кафедри
психології та педагогіки,
д.психол.н., професор

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Силабус затверджено на засіданні ради факультету соціальних комунікацій
протокол № 1 від « 25 » серпня 2020 р.

Голова ради факультету

Алла СОЛЯНИК

1. Загальна інформація про дисципліну

1	Назва дисципліни	Патопсихологія
2	Викладач	Перевозна Тетяна Олексіївна
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	p.-tatjana@ukr.net
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
5	Рік підготовки	2
6	Семестр	2
7	Лекції (год.)	20
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	14
9	Самостійна робота (год.)	71
10	Індивідуальна робота (год.)	—
11	Кількість кредитів	3,5
12	Загальна кількість годин	105
13	Поточний контроль	Індивідуальне та фронтальне усне опитування, Відповідь під час семінару; письмове опитування; есе-рефлексія; виступ з рефератом; виступ з презентацією; виконання індивідуального проекту; оцінка результатів неформальної освіти.
14	Підсумковий контроль	Екзамен

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Навчальна дисципліна «Патопсихологія» покликана допомогти здобувачу вищої освіти досягнути розуміння сутності діяльності практичного психолога шляхом засвоєння теретичних та практичних знань в контексті сучасних досягнень психологічної науки, психологічних закономірностей структури функціонування психічних процесів в умовах наявності психічного розладу, характеристик особистості, її розвиток і формування в процесі діяльності і спілкування, становлення впродовж життєвого шляху в умовах, котрі відхиляються від норми. У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти мають усвідомити психологічні аспекти викладання та виховання у закладах вищої освіти. Окрім цього «Патопсихологія» як навчальна дисципліна покликана сприяти формуванню у здобувачів здібностей до самооцінки, самоконтролю, самореалізації, забезпечити відпрацювання можливих моделей поведінки в ситуаціях професійної взаємодії, досягти розуміння логіки управління комунікацією, а також уміння і психологічної готовності формувати команду і працювати в ній.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Патопсихологія управління функціонує і розвивається у нерозривному зв'язку як із багатьма суспільними науками (філософія, соціологія, політологія, педагогіка та ін.), так і з тими, що мають прикладний характер (практична медицина, психопрофілактика, спеціальна педагогіка, соціальна робота та ін.). Однак особливо тісними є взаємозв'язки психології управління саме з психологічними дисциплінами. Першочергово мовиться про загальну психологію (методологічні прийоми та принципи, функціонування психічних процесів, станів і властивостей людини), психологію особистості (проблеми самосвідомості, самооцінки, образу «Я», життєвого шляху), спеціальною психологією (особливості психічного розвитку, відмінного від норми), психологію творчості (творчі здібності особистості й особливості їх реалізації, активізація творчого потенціалу, а також умови формування і розвитку творчих особистостей в організації), соціальну психологію (взаємини особистості з іншими людьми, соціальними групами, спільнотами, соціальними інститутами, суспільством загалом), психодіагностику (профдіagnostика, профвідбір, розробка та використання професіограм), вікову і педагогічну психологію (можливості особистості на різних етапах онтогенезу), психологію праці (створення тренінг-програм для персоналу та керівників організацій, складання їх психологічних характеристик, психологічної експертизи інноваційних методик управління), економічну психологію (ставлення громадян до економічної дійсності загалом, так і до конкретної економічної ситуації, що є важливим чинником у виборі управлінських засобів впливу на їх економічну поведінку), збагачуючи водночас їх своїми узагальненнями та закономірностями.

Своєю чергою, здобутий здобувачами у ході вивчення навчальної дисципліни «Патопсихологія» фрагмент соціокультурного досвіду у вигляді системи знань, умінь, норм і цінностей стане теоретичним підґрунтям подальшого вивчення таких навчальних дисциплін як «Спеціальна психологія», «Основи психіатрії», а також при проходженні виробничої практики (стажування) і підготовці освітньо-кваліфікаційних робіт (написання курсових, дипломної роботи тощо).

2.3. Мета вивчення дисципліни – Засвоєння системи психологічних знань щодо теоретичних основ патопсихології, розуміння історії розвитку і структури сучасних знань у галузі даної науки, значення взаємозв'язку теоретичних і практичних знань, їх прикладної значущості в рішенні питань з інших галузей психології, медицини і педагогіки, формування навичок застосовувати отримані знання у процесі надання психологічної допомоги.

2.4. Завдання вивчення дисципліни.

1. Опанувати фундаментальні теоретичні засади патопсихології.
2. Сформувані уявлення про місце патопсихології в контексті інших психологічних дисциплін, зв'язку з іншими суміжними дисциплінами (віковою психологією, клінічною психологією, педагогікою, фізіологією).
3. Ознайомити здобувачів з основними методами патопсихологічного дослідження.
4. Ознайомити здобувачів із загально-психологічними фундаментальними проблемами, вирішуваними патопсихологією.
5. Сформувані практичні навички та вміння при застосуванні

патопсихологічних діагностичних методик, навчитись інтерпретувати одержані дані відповідно до завдання, скласти висновок на основі одержаних результатів.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

Професійні компетентності:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел
 - Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій
 - Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)
 - Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту
 - Здатність дотримуватися норм професійної етики
 - Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
 - Здатність використовувати засоби культури та мистецтва у просвітницькій, психопрофілактичній діяльності та наданні психологічної допомоги різним верствам населення.

2.6. Результати навчання.

Вивчення даної дисципліни забезпечує досягнення таких програмних результатів навчання:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

- Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги
- Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження
- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання
- Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо,.
- Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- Планувати, організовувати та проводити масові соціокультурні заходи просвітницького та психопрофілактичного характеру (арт-терапевтичні форуми, фестивалі, майстер-класи).

3. Політика дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених здобувачам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу здобувача; пропущені заняття відпрацьовуються; пропуски поточного та тематичного контролю відпрацьовуються. Форму і час відпрацювання здобувач та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході семінарських занять, контрольних роботах, на іспиті.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

4. Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Патопсихологія, її предмет, теоретичні основи, актуальні проблеми.

1. Предмет і завдання курсу, патопсихологія.
2. Основні категорії патопсихології.
3. Методологічні засади патопсихології.

Тема 2. Напрямки діяльності патопсихолога.

1. Діагностична діяльність.
2. Експертна діяльність.
3. Терапевтична діяльність.

Тема 3. Проблеми психічної норми та патології.

1. Розвиток уявлень про норму.
2. Критерії відхилень від норми.
3. Проблема станів між нормою та патологією.

Тема 4. Принципи побудови патопсихологічного дослідження.

1. Особливості клінічного підходу в дослідженні особистості.
2. Методи психодіагностики в патопсихології.
3. Значення патопсихологічних досліджень для теорії та практики.

Тема 5. Експериментальні методи патопсихології.

4. Патопсихологічний експеримент.
5. Навчаючий експеримент.
6. Принципи аналізу та інтерпретації даних.

Тема 6. Порушення відчуття, сприйняття, уваги.

1. Патопсихологія відчуття.
2. Психологія та порушення відчуття.
3. Психологічні показники порушення уваги.

Тема 7. Порушення пам'яті.

1. Психологічний аспект порушень пам'яті.
2. Клінічна феноменологія порушень пам'яті
3. Розлади пам'яті та їх оцінювання.

Тема 8. Порушення мислення, мовлення.

1. Психологічний аспект порушень мислення.
2. Клінічна феноменологія порушень мислення.
3. Розлади мовлення та їх оцінювання.

Тема 9. Порушення особистості.

1. Психологічна феноменологія особистісних розладів при психічних порушеннях.
2. Порушення саморегуляції та опосередкування.
3. Порушення формування характерологічних особливостей.

Тема 10. Арт-терапія як форма терапевтичної діяльності.

1. Корекційні можливості арт-терапії.
2. Основні механізми арт-терапії.
3. Форми арт-терапії.

5. Методи навчання:

Лекція з елементами пояснення; проблемна лекція; лекція-бесіда; лекція-дискусія; лекція-демонстрація; демонстрація наочних матеріалів; дискусія; семінар-опитування; самостійна робота.

6. Форми та методи контролю:

Поточний, тематичний, підсумковий контроль. Індивідуальне та фронтальне усне опитування, Відповідь під час семінару; письмове опитування; есе-рефлексія; виступ з рефератом; виступ з презентацією; виконання індивідуального проекту; оцінка результатів неформальної освіти.

Підсумковий контроль: екзамен.

76 – 100% від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

Повністю розкрито зміст теоретичних питань. При відповіді використано термінологію предметної області в необхідній логічній послідовності. Також здобувач демонструє вільне володіння навчальним матеріалом різного ступеня складності, використовуючи при необхідності відомості з інших навчальних дисциплін і курсів. При відповіді на додаткові питання помітне вміння розвивати систему теоретичних знань на основі самостійної роботи.

50 – 75 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

При викладі фундаментальних положень основного матеріалу курсу здобувач показує володіння програмним навчальним матеріалом, у тому числі різного ступеня складності, а також вільне оперування ним у знайомій ситуації. При відповіді допускається два-три недоліки або не більше однієї помилки. Здобувач упевнено відповідає на додаткові питання, що стосуються основних положень усього досліджуваного курсу відповідно до екзаменаційної програми.

26 – 50 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

При відповіді на питання теорії виявляється не завжди усвідомлене відтворення програмного навчального матеріалу. Положення, що приводяться у відповіді, даються фрагментарно, схематично, без логічного взаємозв'язку. При відповіді на додаткові питання, що стосуються найважливіших і основних понять і фактів навчальної програми, є утруднення у використанні термінології предметної області. При відповіді здобувач не завжди може підтвердити теоретичні викладення відповідними прикладами.

0 – 25 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

Відповідь здобувача демонструє лише деяке уявлення про матеріал навчального курсу. Знання практично відсутні як у теоретичній області навчальної дисципліни, так і в практичному володінні методикою аналізу.

7. Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література:

1. Закалик Г. М., Терлецька Ю. М. Патопсихологія: понятійно-термінологічний словник: навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 156 с.
2. Максименко С.Д., Чуприков А.П., Прокопович Є.М. та ін.. Патопсихологія. навч. посіб. Київ: Видавництво ТОВ "КММ", 2010, 210 с.
3. Мартинюк І. А. Патопсихологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 208 с.
4. Ніконенко Ю.П. Клінічна психологія: навч. посіб. Київ: Вид. КНТ, 2016, 369 с.
5. Основи медичної психології : навч.-метод. посіб. / Ждан В.М., Скрипніков А.М., Животовська Л.В. та ін. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2014. 255 с.
6. Основи патопсихології: навчально-методичний посібник / Н. А. П'ясецька. Умань.:АЛМІ, 2015. 232 с.
7. Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: ВСВ "Медицина", 2015. 512 с.
8. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія: навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2015. 160 с.
9. Середина Н. В., Шкуренко Д. А. Основи медичної психології: загальна, клінічна, патопсихологія / Серія «Підручники, навчальні посібники». Ростов н / Д: «Фенікс», 2003. 512 с.
10. Bleuler E. Lehrbuch der Psychiatrie. - Berlin: Springer, 2012.- 224 p.
11. Bromley D.B. The psychology of human ageing. L., 2014.- 452 p.

Допоміжна:

12. Атлас для експериментального дослідження відхилень в психологічній діяльності людини. Під ред. І. А. Полицука і А. Е. Видренко. Київ: Здоров'я, 1980. 123 с.
13. Діденко С.В. Клінічна психологія. Словник-довідник. Київ: Академвидав, 2012. 320 с.
14. Коробіцина М.Б. Психологічна діагностика психічних розладів та розладів поведінки у дорослих та відповідні реабілітаційні заходи. Одеса: «Астропринт», 2015. 82с.
15. Коцан І.Я., Ложкін Г.В., Мушкевич М.І. Психологія здоров'я людини. Луцьк: РВВ «Вежа» ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. 316с.
16. Максименко С. Д. Медична психологія. Київ, 2014. 520 с.
17. Матейко Н.М. Клінічна психологія: словник-довідник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 134с.
18. Мельник А.П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк: Іванюк В.П., 2013. 68 с.
20. Приходько Ю.О. Практична психологія: введення у професію: навч. посібник. Київ: Каравела, 2012. 189 с.
21. Савенкова І.І. Навчально-методичний посібник «Патопсихологія». – Миколаїв, 2017. 158 с.
22. Стець В.І., Хавула Р.М. Патопсихологія: навчально-методичний посібник. Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2015. 240с.

Інтернет-ресурси:

- Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>
- Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.
- Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» — <http://chitalka.info/psy.html>.
- Вісник психології і соціальної педагогіки — <http://psych.kiev.ua/nma-referats/fla-refers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html> –.
- БД Освіта. ua. — <http://osvita.ua/school/psychology>.
- Мета – українська пошукова система. — <http://www.meta-ukraine.com>.
- Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.